

Stappenplan voor een gezond veulen

Inleiding

Er zijn in deze periode weer vele merries drachtig, klaar om het leven te schenken aan een vitaal, krachtig veulentje. Dit is de droom van iedere fokker. De ene keer schijnt het veulen zonder enig probleem aan alle voorwaarden te voldoen om uit te groeien tot een fit jong paard, de andere keer passeren er heel wat problemen de revue voordat we zo ver komen. Het enige wat je als fokker kan doen om alles in goede banen te leiden is niets aan het toeval overlaten. Dit is geen garantie voor een gezonde driejarige, maar op deze manier worden de kansen toch groter.

De merrie

Alles begint bij de gezondheid van de drachtige merrie. In de zomermaanden worden onze merries gedekt. De meeste merries hebben in deze periode een goede wei en kunnen met het gras uit deze weide hun voederbehoeften dekken. Indien we zien dat op het einde van de zomerperiode het weiland schraler komt, krijgen we een ander verhaal. Het is dan raadzaam de merrie ruwvoeder (hooi of voordroog) bij te voeren en naargelang de kwaliteit van de weide enerzijds en van het ruwvoeder anderzijds kan je de merrie nog krachtvoeder verstrekken. In deze periode heeft de merrie nog geen behoefte aan speciaal aangepast krachtvoeder. Een conditiemengeling (Lannoo Paardenmengeling of Lannoo Recreatiemengeling) zal volstaan om bij te voeren.

Ook in het begin van de winterperiode, wanneer de merrie opgesteld staat, is dit het geval. Het rantsoen zal er dan wel een beetje anders uitzien vermits het gras uit de weide weggevallen is. Dit kan opgevangen worden met kwalitatief goed ruwvoeder. Met kwalitatief goed ruwvoeder wordt niet bedoeld ruwvoeder dat fel bemest is of veel eiwitten en suikers bevat. Naast dit ruwvoeder kunnen we, afhankelijk van de kwaliteit van het ruwvoeder, het rantsoen nog aanvullen met 2,5 à 3,5 kg krachtvoeder (Lannoo Paardenmengeling). Ook voedermiddelen als voederbiet of geweekte bietenpulp zijn in deze periode een goede aanvulling in het rantsoen vermits zij energie leveren bij een laag eiwitgehalte.

Later in de winter krijgt de merrie een andere behoefte vermits het veulen fel begint te groeien en nood heeft aan bepaalde voedingsstoffen. Wij raden aan de merrie de laatste drie maanden van de dracht enerzijds stelselmatig van iets meer energie te voorzien en een aangepast krachtvoeder te voeren (Lannoo Kweekmengeling). Het veulen groeit in de laatste drie maanden gemiddeld ongeveer 11 kg per maand. De verhoogde energiebehoefte komt neer op 0,5-1,5 kg krachtvoeder. Het is best dat je de derde laatste maand van de dracht 0,5 kg extra krachtvoeder voorziet t.o.v. de onderhoudsbehoefte, de voorlaatste maand 1 kg en de laatste maand 1,5 kg. Een aangepast krachtvoeder is nodig omdat het veulen nood heeft aan bepaalde essentiële aminozuren (eiwitten bestaan uit aminozuren echter bepaalde aminozuren dienen uit de voeding te komen, grondstoffen die deze veel bevatten zijn o.a. melkpoeder en soja) voor weefselopbouw en aan bepaalde vitamines en mineralen. Hierbij is vooral koper van belang. Het veulen heeft koper nodig voor stevige botten, maar de merriemelk is arm aan koper. Via de navelstreng echter is koper wel goed beschikbaar. Het is dus een noodzaak dat het veulen reeds voldoende koper opneemt voor de geboorte. Het is ook aan te raden dat de merrie de laatste maand van de dracht reeds in de stal staat waar zij ook met het veulen zal staan. Het lichaam van de merrie is dan in staat tegen de ziektekiemen daar aanwezig,

antistoffen aan te maken zodat ook het veulen de juiste antistoffen binnenkrijgt via de biestmelk. Het is ook best de merrie in deze periode te ontwormen zodat de merriemest geen eitjes bevat wanneer het veulen ervan begint te eten. Het eten van merriemest door het veulen is immers volledig natuurlijk. Ieder veulen doet dit om op deze manier de aanwezige darmflora van de merrie op te nemen.

Inentingen voor en na het veulenen

Voor het veulenen bij de merrie:

Tetanos: jaarlijks

Griep: jaarlijks

Rhinopneumonie: De merrie wordt best geënt tegen Rhinopneumonie. Dit is een virale aandoening die abortus in de hand werkt. Vraag raad aan de dierenarts i.v.m. een ent-schema.

Na het veulenen bij het veulen:

Tetanos: veulen vanaf 2 maanden oud, eerste vaccinatie na 1 maand herhalen, daarna jaarlijks

Griep: veulen vanaf 2 maanden oud als merrie niet gevaccineerd, vanaf 4 maanden oud als de merrie wel gevaccineerd is, herhalen na 2 maanden, 3^e vaccinatie 6 maanden na 2de, daarna jaarlijks

Rhinopneumonie: 2de vaccinatie 1 maand na de eerste, daarna ieder half jaar

De geboorte

Het heuglijke moment komt dichterbij. De meeste fokkers gaan hun merrie voorzien van een geboorte-alarm zodat ze de geboorte niet hoeven te missen. Een andere indicatie is het dalen van de lichaamstemperatuur van de merrie tot ongeveer 37,5 °C.

Indien er tijdens de geboorte geen twee hoefjes en een neusje te zien (of voelen) zijn, dient de fokker de merrie recht te zetten en zo snel mogelijk een veearts te raadplegen.

De fokker moet er goed op letten dat het neusje van het veulen zo snel mogelijk vrij gemaakt wordt zodat het veulen zelfstandig kan beginnen ademen. Hier komen de meeste problemen van bij het niet zien van de geboorte. De kans is reëel dat het veulentje in de vruchtzak blijft zitten. Als de merrie recht gaat staan is het best de navelstreng tegen de buik van het veulen vast te houden, dan breekt deze beter. Hierna moet de navel van het veulen goed ontsmet (b.v. met jodium of Iso-Betadine, e.a.) worden. De merrie zal het veulen drooglikken. Dit drooglikken doet de merrie om het veulen warm te houden en om de bloedsomloop te stimuleren. Indien ze dit niet doet, wrijf je het veulen best met wat stro droog. Om infecties te voorkomen is het ook zeer belangrijk dat de stal mooi opgestrooid is met een grote hoeveelheid vers strooisel.

De nageboorte zou zeker binnen de zes uren na de geboorte van het veulen volledig af de merrie moeten gekomen zijn. Indien dit niet gebeurt, dient de veearts zo snel mogelijk verwittigd te worden. De merrie kan hier koliek op maken alsook hoefbevangen geraken. De fokker dient dan ook de nageboorte te controleren opdat ze volledig is. Het is best mogelijk dat er nog een stuk van de nageboorte op de merrie blijft.

Het kan gebeuren dat de merrie het veulen niet toelaat om te zuigen omwille van de hoge spanning op haar uier en dat ze slaat naar het veulen. Soms kan het volstaan de merrie vast te houden zodat het veulen kan zuigen totdat de druk van de uier is.

Merrie na de geboorte

In de eerste week na het veulenen is het belangrijk dat de merrie voldoende beweegt. Bij meer beweging wordt de baarmoeder beter gereinigd. De lacterende merrie steekt een groot gedeelte van haar energie in het produceren van melk. Hiermee verliest de merrie ook een gedeelte aan eiwitten, vitamines en mineralen. Het belangrijkste is dat de eiwitten die verstrekt worden van zeer goede kwaliteit zijn en dat er voldoende calcium, fosfor en vitamine A en D3 opgenomen wordt. De samenstelling van de melk hangt af van de voeding. Veel ruwvoeder in het rantsoen geeft minder melk die vetter is met meer poly-onverzadigde vetzuren. Het is nodig minimum 4 kg hooi per dag te verstrekken. Tijdens dit stadium wordt de merrie meestal ook terug gedekt. Om een betere vruchtbaarheid te bekomen kan een surplus β -caroteen en voldoende vitamine A voorzien worden. Dit is meer aangewezen wanneer de merrie een vroeg veulen heeft. Bij latere veulens bestaat een groot gedeelte van het rantsoen van de merrie meestal uit weidegras. Vers gras bevat doorgaans een voldoende hoog gehalte aan β -caroteen. Het ideale krachtvoer voor in deze periode is de Lannoo Kweekmengeling. Belangrijk is nu dat de merrie over voldoende conditie beschikt, maar zeker niet te vet is. Het aantal kg krachtvoer die de merrie dient op te nemen is fel afhankelijk van de hoeveelheid melk die zij produceert, van de kwaliteit van het ruwvoeder, van de hoeveelheid weidegang en van het eventuele bijvoederen van voedermiddelen zoals soja. Gemiddeld ligt dit tijdens de lactatie tussen de 4 en de 6 kg kweekmengeling.

Het jonge veulen

Het veulen wordt geboren zonder eigen verdediging tegen ziektekiemen. In tegenstelling tot bij de mens worden er immers geen afweerstoffen doorgegeven van merrie op veulen voor de geboorte van het veulen (via de moederkoek). Door het opnemen van de biestmelk (ook colostrum), krijgt het veulen de eerste afweer tegen deze ziektekiemen in het lichaam. Deze biestmelk bevat immers antilichamen van de moeder afkomstig. Indien de merrie te veel biest verliest voor het veulenen is het best deze op te vangen en na de geboorte aan het veulen te geven. De antistoffen die deze biest bevat, kunnen door het veulen enkel de eerste 24 uur na de geboorte worden opgenomen. Indien niet zal het veulen veel gevoeliger zijn voor ziektes. Biest is zeer belangrijk voor het veulen en bevat naast deze antistoffen tegen ziektes ook meer energie dan de normale melk, een hoog vitamine A gehalte en zorgt ervoor dat het veulen in het begin gemakkelijker zal mesten. Bij te weinig biest zal het veulen veel moeilijker voor de eerste maal mesten. Deze “darmpek” werkt vaak verstoppend. Indien het veulen hier krampen op maakt, is het raadzaam de veearts te raadplegen.

De veearts zal het veulen zo snel mogelijk een veulenspuitje komen toedienen om het veulen beter te beschermen tegen allerlei infecties.

Het is belangrijk dat het veulen zo snel mogelijk krachtvoer begint te eten. Dit gebeurt best met een aangepast veulenvoer (Lannoo Veulenstarter). Dit voer moet zeer smakelijk zijn, melkproducten bevatten, soja bevatten en uiterst goed verteerbaar zijn (door gebruik van gevlokte granen). Door dit voer zal het veulen zijn verteringsstelsel beter ontwikkelen, het veulen zal sterker blijven bij het spenen en zal geen last krijgen van spendiarree. De voorsprong die je een veulen geeft met dit voeder zal het blijven behouden.

Zeer belangrijk voor jonge paarden is dat ze veel buiten lopen. Ze dienen voor hun ontwikkeling veel beweging te hebben.

De eerste ontworming van een veulen gebeurt best rond de tiende dag na de geboorte, de tweede ontworming ongeveer zes weken later. Nadien kan een gewoon ontwormingsschema gehanteerd worden. Dit wil zeggen ontwormen bij het uitweiden (in de lente) en het opstallen

(in de herfst) en tussenin ontwormen met ongeveer 6 weken tussen. Je moet opletten dat je 2 maal per jaar ontwormt met de actieve stof Pyrantel (tegen lintwormen).

Tot de leeftijd van 8 maanden moeten de veulens hoog energetisch voeder krijgen met veel hoogwaardige eiwitten. Daarna mogen ze zeker niet te vet worden. Dit zorgt enkel voor een extra belasting van de niet volledig ontwikkelde beenderen en gewrichten.

Deze juiste voeding en veel beweging zijn zeer belangrijk voor het veulen om OCD te beperken. Uit een onderzoek uitgevoerd door de universiteit van Wageningen (NL) is gebleken dat OCD voor een gedeelte erfelijk is. Het is ook afhankelijk van omgevingsfactoren (vb. voeding, gewicht, beweging,...).

Moederloze veulens

Het kan soms gebeuren dat om de een of andere reden de merrie sterft. Het veulen kan dan in leven gehouden worden, maar heeft veel zorgen nodig. Ook bij deze veulens is het belangrijk dat zij biest te drinken krijgen voor de afweerstoffen die deze bevat. Soms is het mogelijk om de merrie na overlijden nog uit te melken zodat het veulen deze biest nog kan opnemen. Een fokker met meerdere merries kan steeds een klein gedeelte van de biest van elke merrie opvangen en invriezen. Deze biest blijft dan tot 18 maanden goed en kan in tijd van nood worden aangewend. Indien de fokker dit niet voor handen heeft kan hij zich steeds wenden tot ons. Wij hebben bij voeders Lannoo steeds kunstmatig gedroogde biest voor handen en zullen deze zo spoedig mogelijk bij de fokker bezorgen. Als het veulen 24 uur oud is, kan het geen antistoffen uit biest meer opnemen. Nu dient overgeschakeld te worden op kunstmelk. Hierbij moet worden opgelet dat de melk niet in de longetjes van het veulen loopt en dat je geen te grote hoeveelheden in één maaltijd voorziet. De maag van een jong veulen is immers niet groot. In het begin is 200 ml per maaltijd voldoende. Later kan je deze hoeveelheid doen stijgen.

Als het veulen goed drinkt uit de fles, kan je proberen het uit een bakje de melk te laten drinken. Zeer belangrijk bij een moederloos veulen is dat het zo snel mogelijk krachtvoer begint te eten. Dit is dan best krachtvoer waarin melkpoeder en specifieke goed verteerbare grondstoffen in zitten verwerkt. Ideaal hiervoor is de Lannoo Veulenstarter.

In de blinde darm van een paard wordt de ruwe celstof verteerd. Vooral ruwvoerders hebben een hoog gehalte aan ruwe celstof. Deze vertering gebeurt door micro-organismen. Deze micro-organismen zijn bij de geboorte van een veulen niet aanwezig in de darmen van dit veulen, maar het veulen heeft ze wel nodig om ruwvoer goed te kunnen verteren. Daarom zal je bij een jong veulen vaak zien dat het de mest van de moeder eet. Op deze manier zal het veulen micro-organismen aanwezig in de darmen van de moeder mee opnemen en zullen deze zich verder in de darmen van het veulen ontwikkelen. Een moederloos veulen daarentegen kan dit niet. Het is dan ook aan te raden het veulen de kans te geven een beetje mest van een paard uit dezelfde stal op te nemen. Dit is quasi noodzakelijk voor de ontwikkeling van de micro-organismen in de blinde darm van het veulentje.

SOS MOEDERLOOS VEULEN

Indien u denkt biest of kunstmelk nodig te hebben kan u ons steeds contacteren:

Regio Antwerpen, Vlaams Brabant, Limburg: Nick Adriaensen 0479/ 64 67 78

West- en Oost-Vlaanderen: Lieven Lannoo 0475/ 49 70 27

Het is eventueel mogelijk een pleegmoeder te zoeken voor het moederloze veulen. Het BWP-stamboek heeft hiervoor een databank opgericht met moederloze veulens en veulenloze moeders. Voor meer informatie kan u steeds terecht op:

Nieuwsbrief maart 2007

Voeders Lannoo-Martens n.v.
Vaartstraat 32 A 9850 Hansbeke
09/371 53 93

www.lannoo

o-martens.com

VEULENWACHT

(Lijst met moederloze veulens en veulenloze moeders)

Deze lijst is beschikbaar op het secretariaat BWP en op www.bwp.be

Secretariaat BWP

Waversebaan 99, 3050 Oud-Heverlee

TEL: 016/47.99.80 - FAX: 016/47.99.85